

КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ РЕЦЕПТИВНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ (НІМЕЦЬКОЇ) МОВИ

Ефективність організації будь-якого навчального процесу на основі відповідної методики залежить від науково обґрунтованої і раціональної системи вправ і завдань.

Для створення раціональної системи вправ необхідно перш за все визначити критерії класифікації вправ. Під час створення комплексу вправ ми взяли за основу класифікацію вправ для навчання спілкування іноземної мови, розроблену Н.К. Скляренко [4], в основі типології якої знаходяться такі критерії: 1) вмотивованість; 2) ступінь комунікативності; 3) ступінь керування; 4) спрямованість навчальної дії на одержання або видачу інформації; 5) наявність/відсутність ігрового компонента; 6) спосіб організації; 7) наявність/відсутність опор; 8) функція в навчальному процесі. Враховуючи специфіку нашого дослідження, ми вслід за А.О. Анісімовою, до названих вище критеріїв додаємо критерій участі контактуючих мов [1, с. 96]. У зв'язку з відсутністю можливості контролю з боку викладача у процесі самостійної роботи пропонуємо додати критерій наявності рефлексії (критерій запропонований А.В. Долиною). В розробленій нами системі вправ є, як вмотивовані, так і невмотивовані вправи. У вмотивованих вправах завжди є мотив виконання певної дії або діяльності [3, с. 185]. За другим критерієм розрізняють комунікативні, умовно-комунікативні та некомунікативні вправи. Комунікативні вправи розглядаються як спеціально організована форма спілкування, коли реалізується акт мовленнєвої діяльності іноземної мови в аудіюванні і читанні [3, с.184]. В умовно-комунікативних вправах передбачаються мовленнєві дії в ситуативних умовах. Основані визначальні якості цього типу вправ – це наявність ситуації, мовленнєвого завдання та опори [3, с. 184]. В некомунікативних вправах виконуються дії з мовним матеріалом поза ситуацією мовлення, концентрація лише на формі [3, с. 184]. Ми погоджуємося з думкою А.О. Анісімової з необхідністю включення некомунікативних вправ в систему вправ для формування рецептивної мовної компетентності на початковому етапі оволодіння мовними явищами, оскільки вони створюють оптимальні умови для засвоєння певного мовного явища [1, с. 98]. Щодо критерію ступеня керування, він залежить від етапу формування рецептивної мовної компетентності, таким чином, виділяємо вправи з повним, частковим і мінімальним керуванням. Ступінь керованості змінюється від етапу до етапу: чи більш просунутий етап, тим менше керування. За критерієм спрямованості навчальної дії на одержання або видачу інформації у нашій системі вправ присутні всі типи вправ: рецептивні, репродуктивні та рецептивно-репродуктивні, продуктивні та рецептивно-продуктивні на останньому етапі. За наступним критерієм – «наявність ігрового компоненту» розрізняють вправи без ігрового компоненту, з нерольовим ігровим компонентом та з рольовим

ігровим компонентом мова йде про вправи з ігровим або без ігрового компоненту [3, с. 185]. До розробленої нами системи вправ увійшли вправи без ігрового компонента, та вправи з рольовим ігровим компонентом, які дозволяють моделювати реальні ситуації. За способом організації розрізняють фронтальні, хорові, парні та індивідуальні, групові, командні вправи [3, с. 183]. До системи вправ нами включено парні групові та індивідуальні. У відповідності до наступного критерію виділяють вправи з природними опорами і вправи із спеціально створеними опорами. Щодо функції в навчальному процесі розрізняємо також тренувальні та контрольні вправи, а з огляду на місце їх виконання є аудиторні та позааудиторні вправи. В нашій системі використовуємо лише позааудиторні вправи. Дотримання критерію «участь контактуючих мов» забезпечується використанням тримовних (рідна мова – (перша іноземна мова) ІМ1 – (друга іноземна мова) ІМ2) та двомовних (ІМ1-ІМ2) вправ: вправи на міжмовні зіставлення мовних явищ, а також вправи на переклад. Таким чином реалізується принцип використання контрастивного підходу у навчанні ІМ2, що дає можливість виявити як подібності, так і розбіжності в системах виучуваних мов. Для подолання інтерференції в опануванні двох ІМ ми включили до системи контрастивні вправи, які сприятимуть прискореному формуванню навичок, розвитку вмінь та активізації мисленнєвої діяльності. За останнім критерієм, запропонованим А.В. Долиною, пропонуються рефлексивно-аналітичні вправи [2, с. 68 - 69]. Їх метою є здійснення самоконтролю та самооцінки сформованості мовних компетентностей.

Використана література

1. Анісімова А.О. Формування граматичних навичок говоріння німецькою мовою після англійської у майбутніх перекладачів: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Анісімова Аліна Олександрівна. – К., 2010. – 444 с.
2. Доліна А. В. Методика вдосконалення фонетичної компетенції у майбутніх учителів англійської мови у самостійній роботі. дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Доліна Аліна Василівна. – К., 2011. – 274 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів/ Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Скляренко Н. К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов / Н. К. Скляренко // Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов : Збірн. наукових праць. – К.: КДППМ, 1992. –С. 9–14.